

НИКО П. ТОЗИ

ПОРТРЕТИ НА СВЕТИТЕЛИТЕ
ОД МАКЕДОНИЈА ОД IX-XVIII ВЕК

ГРОЗДАНОВ

ЦВЕТАН ГРОЗДАНОВ

ПОРТРЕТИ НА СВЕТИТЕЛИТЕ
ОД МАКЕДОНИЈА
ОД IX-XVIII ВЕК

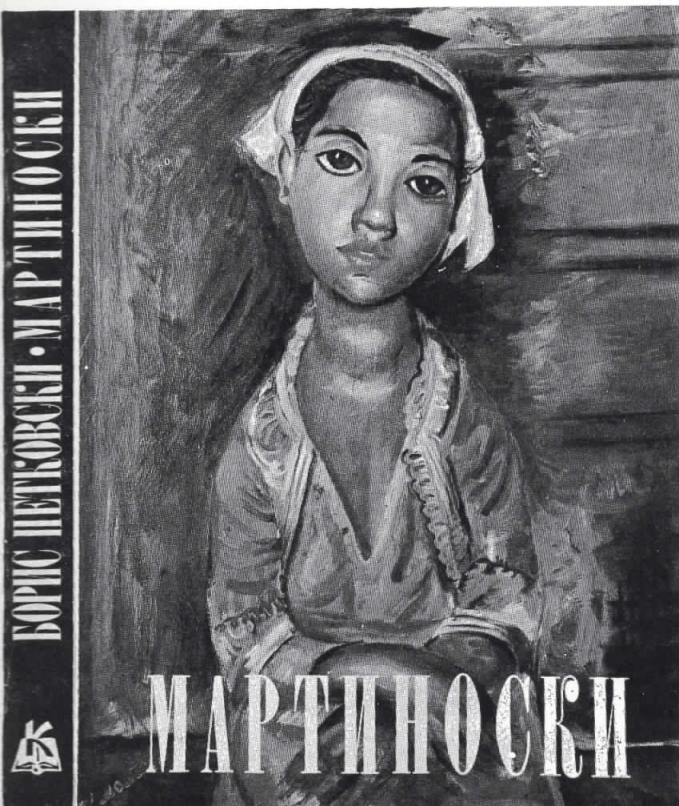
АНТОНИЕ НИКОЛОВСКИ

МАКЕДОНСКИТЕ ЗОГРАФИ ОД КРАЈОТ НА XIX
И ПОЧЕТОКОТ НА XX ВЕК

АНДОНОВ, ЗОГРАФСКИ И ВАНГЕЛОВИЌ

АНДОНОВ • ЗОГРАФСКИ • ВАНГЕЛОВИЌ

Нико Петров Този (16 август 1924 во Охрид). Гимназија учел во Охрид и Панчево (1935–1941). Дипломирал на Одделението за иконографска уметност на Училиштето за применета уметност (СПУ), Охрид (1943). Во учебната 1943–44 година се запишува на Вишото училиште за индустриска уметност во Русе. Историја на уметноста студирал на Филозофскиот факултет во Скопје (1949–1952). Дипломирал на групата Цртање со историја на уметноста на Педагошката академија во Скопје (1953). Учествовал во НОБ како борец и член на Агитпропот на I охридска и VI Бригада, 48 Дивизија и Командата на Охридското војно подрачје. По ослободувањето како ликовен педагог работи во Охрид, учителските школи „Никола Карев“ и „Зеф Љуш Марку“, Училиштето за применета уметност, специјалното графичко училиште „Благој Шошолчев“, Средната театарска школа, Балетското училиште во Скопје, директор на Централниот пионерски дом „Карпош“ во Скопје (1945–1949), шеф на Одделението за уметност при министерствата за просвета и култура на НРМ (1949–1950), стручен соработник и началник за материјална култура на институтот за фолклор – Скопје (1950–1955), шеф на Бирото за документација на Советот за просвета на СРМ (1955–1957), инспектор и советник во Советот за култура на СРМ и Републичкиот секретаријат за култура (1957–1974), заменик секретар на Собранието на Републиката заедница на културата (1974–1984). Ангажирано и континуирано работи на полето на графичката уметност, посебно во ликовно-графичката опрема на книги и визуелната комуникација. Активно учествува во работата на општествено-политичките организации, стручните здруженија и асоцијации.

Член е на Друштвото на ликовните уметници на Македонија од 1946. Еден е од оснивачите на Друштвото на ликовните уметници за применета уметност на Македонија 1950. Бил секретар и претседател на Друштвото (1950–1970), потпретседател на Сојузот на ликовните уметници за применета уметност на Југославија (1964–1970); потпретседател на Сојузот на ликовните педагози на Југославија (1959–1964–1968–1972). Почесен член е на Друштвото на историчарите на уметноста на Македонија (1980). На XXI-то годишно собрание на Друштвото на ликовните уметници за применета уметност на Македонија 1973 година е избран за почесен претседател на Друштвото. Сојузот на ликовните педагози на Југославија 1978 година му додели Диплома на заслужен ликовен педагог на Југославија.

На студиски престој и усовршување бил во: Франција (1953, 60, 63, 73, 75); Италија (1953, 60, 64, 65, 67); Швајцарија (1964); Грција (1961, 67, 70, 72); Турција (1962); Бугарија (1962, 70); Норвешка, Шведска, Финска (1969).

Излагал со охридските уметници (1942, 1943); на годишните изложби на ДЛУМ (1964, 50, 51) во Скопје; на изложбите на ДЛУПУМ во Скопје (1957, 58, 63, 67,

70, 73, 76, 83, 84); Нови Сад (1971); Приштина (1974); на I-та Сојузна изложба „Уметност и индустрија“ – Белград (1956); на изложбите „Ликовни дела на тема НОБ“ во Кичево и Скопје (1973); „Социјални мотиви во делата на македонските ликовни уметници 1922–1944“ во Титов Велес и Скопје (1973). „Современ акварел“ – Скопје (1984). Во 1977 во Музејот на современата уметност во Скопје му беше организирана антологиска изложба од неговото ликовно творештво во областа на визуелните комуникации.

Носител е на Медалот за храброст и Медалот заслуги за народ (1947); Орденот на трудот од III ред (1957); Орденот на трудот со златен венец (1968). Добитник е на наградите: III-та, за заштитниот знак на Тутунскиот комбинат – Прилеп (1955); на Сојузниот фонд за унапредување на ликовните уметности „Моша Пијаде“ (1959); II-та, на I-та Републичка изложба на сувенири, Скопје (1966); II-та и III-та, со реализација на конкурсот за плакетата на АСНОМ (1966); I-та, со реализација на дипломите за наградите „11 октомври“, „Климент Охридски“ и „Мито Хаџи Василев–Јасмин“ (1970); на ДЛУПУМ за особено значајни остварувања во областа на графичкиот дизајн во долгогодишната дејност (1970); на Републичкиот одбор на „Месецот на книгата“ за постигнати резултати во графичката опрема и илустрација на книги (1970); „Климент Охридски“ (1977); на ДЛУПУМ, „Бигорски следбеници“ за животно дело во областа на применетата уметност (1978); „Младо поколение“ (1978); ЛИКУМ, '84, за применетата уметност на Југословенската авторска агенција за Македонија (1984). Сребрен печат, на Белградскиот саем на книгата 1984, за отпечатената книга во Графичко издавачкиот завод „Гоце Делчев“ – Скопје „Македонските зографи од крајот на XIX и почетокот на XX век, Андонов, Зографски и Врангеловиќ“ од А. Николовски. Доделени му се и бројни плакети, повелби, дипломи, пофалници и друг вид признанија по повод одбележување на годишнини и јубилеи и за придонес во работата на општествено-политичките, стручните, научните, образовните организации, здруженија и асоцијации.

Библиографија: Резбите во црквата св. Спас, Единство, Скопје, 14.XI.1946; Културната преродба на СРМ – изложба во Охрид, Културен живот, Скопје, бр. 10, 1950; Ретроспективна изложба на македонските ликовни уметници во Охрид, Културен живот, Скопје, бр. 17, 1950; Прва изложба уметничке фотографии у Македонија, Фотографија, Белград, 1951; Применета графика, специјално графичко училиште „Благој Шошолчев“, Скопје, 1951; Проблемите и задачите пред нашите ликовни уметници, одговор на Лазар Личеноски, Нова Македонија, Скопје, 15.I.1952; Учебник по цртање за осмолетките и гимназиите, Просветно дело, Скопје, 1953; Моделирање, прирачник, Просветно дело, Скопје, 1953; Светот пренесен со очите на децата, Разглед, Скопје, 32, 1955; На дневен ред: Индустриската естети-

ка, Разглед, Скопје, бр. 10, 1956; Прва Републичка изложба на ликовните аматери од Македонија, Просветен работник, Скопје, бр. 128, 1959; Аматеризмот и ликовната уметност, Културен живот, Скопје, бр. 8, 1959; Нужно е формирање друштво на пријатели на ликовната уметност, Разглед, Скопје, ноември 1960; со В. Георгиевски Детскиот свет во линии и бои. Просветно дело, Скопје, 1961; Детскиот свет во волумен и хоризонти, Просветно дело, Скопје, 1963; Илинден 1903, Илинденското востание во современата македонска уметност, Институт за национална историја, Скопје, 1970; Кирил Солунски – I, Кирил и Методиј во творбите на македонските копаничари, МАНУ, Скопје, 1970; Wood Carving in Macedonia, Macedonian Review, Скопје, 1971; Селото во ликовното творештво на Лазар Личеноски, Зборник, Скопје, 1972; The working of metals in Macedonia, Macedonian review, 1972; Гоце Делчев во современата македонска уметност, МАНУ и ИНИ, Скопје, 1973; Од страниците на една монографија, зборник посветен на Димче Коцо, Археолошки музеј, Скопје, 1975; Резбарската уметност во Македонија при крајот на XIX и почетокот на XX век, Зборник, II Конгрес на Сојузот на историчарите на уметноста на Југославија, Целје, 1978; Ориентални елементи во творбите на македонските копаничари и зографи, Македонски фолклор, XVI–31, Скопје, 1983; Ликовната педагогија во Македонија во XIX век до 1944 година, Монографија, Скопје, 1983, Соработник на Лексикографскиот завод на Југославија – Загреб, за издавање на: Енциклопедија Југославија I – VIII том, прво и второ издание; Енциклопедија ликовних уметности I – IV том; Енциклопедија ликовних уметности Југославије I – III том (уредник за СРМ).

Литература: Д. Митрев, Втора изложба на македонските художници, Нов ден, Скопје, бр. 9 и 10, 1946; М. Милуновиќ, О Македонији и изложби македонски уметника, Уметност, бр. 3, Белград, 1951; Н. Ладика, Македонска лирика, Книжевне новине, Белград, 11.IX.1951; О. и Л. Бихаљи, Мала земља измеѓу светова, Просвета, Белград, 1954; Т. Саздовски, Содејство со индустријата, Нова Македонија, Скопје, 27.IV.1959; А. Николовски, Обликување, ДЛУПУМ, Скопје, 1968; Д. Коцо, Този, Нико Петра, Енциклопедија ликовних уметности, 4 том, ЈЛЗ, Загреб, 1968; Г. Попов, Луѓе во фокусот, Вечер, Скопје, 27.V, 2.VIII, 1969; Д. Пачемски, луѓе, професија, време, Вечер, Скопје, 20.I.1972; Љ. Дамјановска, ликовни дела на тема НОБ – цртежи, графики, карикатури, предговор во каталог, Кичево, Скопје, 1973; Б. Петковски, социјални мотиви во делата на македонските ликовни уметници, 1922–1944, предговор во каталог, Т. Велес, Скопје, 1973; К. Трајков, мајстори на минијатурата, Нова Македонија, Скопје, 1976; Б. Петковски, творештвото на Нико Този, монографија, ДЛУПУМ, МСУ, Скопје, 1977; Г. Р. на 6 април во Музејот на современата уметност во Скопје, Визуелни комуникации на Нико Този, Нова Македонија, 1 април 1977, Скопје; В. Васев–Димеска, Антологиска изложба на Нико Този под наслов „Визуелни комуникации“, Радио Скопје, Соочувања, 8.IV.1977; Ј. Поповски, Прва изложба визуелних комуникација Нике Тозија, Политика, Белград, 21.IV.1977; М. Друговац, Скопски дневник, Зачетник нове праксе, Визуелне комуникације Нике П. Тозија у музеју савремене уметности, Борба, Белград, 21.IV.1977; Б. Петковски, The Work of Niko Tozi, Macedonian review, 3, Скопје, 1977; О. Бихаљи, Вангел Наумовски, Култура, Скопје, 1983; Kultura i nauka u narodnooslobodilačkom ratu i revoluciji; Б. Петковски, ликовното творештво во НОБ во Македонија, Savet akademija nauka i umetnosti SFRJ – МАНУ, Скопје, 1984.

КАТАЛОГ

Ликовни записи, граѓа, комуникација

I.

Споменичко наследство. Од циклусот „Вечниот Охрид“

1. Рибарска населба, Канео, 1943. перо, лавиран туш, 18 x 26. сиг. д.д.
2. Самоиловата тврдина II, 1944. трска, лавиран туш, 28x42. сиг. д.д.
3. Самоиловата тврдина II, 1944. трска, лавиран туш, 19x25. сиг. л.д.
4. Над античкиот театар, 1944. трска, лавиран туш, 45x31. сиг. д.л.
5. По темници, 1944. трска, туш лавиран, 25x18,5. сиг. д.д.
6. Манастирот Св. Стефан, 1944. четка, туш, 50x42. сиг. д.д.
7. Единствен архитектонски ансамбал, 1944. трска, лавиран туш, 20x30,5. сиг. д.д.
8. Изградбата на Синдикалниот дом во Св. Стефан, 1948. трска, лавиран туш, 19x26. сиг. д.л.
9. Меѓу две цркви и улици, 1949. трска, лавиран туш, 19x25. сиг. д.д.
10. Света Богородица Перивлепта (Св. Климент), 1949. трска, лавиран туш, 17x25. сиг. д.д.
11. Свети Јован Канео, 1950. трска, лавиран туш, 19x26. сиг. д.д.
12. Катедралата Св. Софија I, 1950. трска, лавиран туш, 19x26. сиг. д.д.
13. Панорама I, 1950. трска, лавиран туш, 18x24. сиг. д.л.
14. Панорама II, 1950. трска, лавиран туш, 16,5x26. сиг. д.л.
15. Чинарот, 1950. трска, лавиран туш, 17x25. сиг. д.л.
16. Новиот пат кај Св. Богородица Челница, 1950. трска, лавиран туш, 20x20. сиг. д.л.
17. Кон Томороз, 1950. трска, лавиран туш, 17x25. сиг. д.д.
18. Горна порта, 1950. трска, лавиран туш, 20x30. сиг. д.д.
19. Куката на Робевци, 1950. трска, лавиран туш, 22 x 17. сиг. д.л.
20. Самоиловата улица, 1952. трска, лавиран туш, 35x25. сиг. д.д.

21. Од Чинарот кон градскиот сат, 1952. трска, лавиран туш, 32x30. сиг. д.д.
22. Галичица помеѓу бајамите на Чобановци, 1952. трска, лавиран туш, 18x24. сиг. д.д.
23. Кула во с. Орман, 1953. трска, лавиран туш, 18x25. сиг. д.д.
24. Зпадната фасада на катедралата Св. Софија, 1953. трска, лавиран туш, 26x32. сиг. д.д.
25. Куќа во с. Оровник, 1954. трска, лавиран туш, 15x25. сиг. д.д.
26. Влезот во Самоиловата тврдина, 1954. трска, лавиран туш, 20x27. сиг. д.д.
27. Маалска фурна во Месокастро, 1954. трска, лавиран туш, 26x20. сиг. д.д.
28. Родната куќа на писателот Д. Маленко во Месокастро, 1955. трска, лавиран туш, 32x20. сиг. д.д.
29. Катедралата Св. Софија II, 1981. трска, лавиран туш, 27x32. сиг. д.д.
30. Полиптих, 1943–1984.

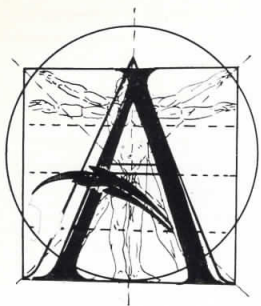
II.

Обликување и графички дизајн

31. Спомен плакета со повелба АСНОМ 1944–1984. (аверс-реверс), сребро.
32. Проспект, Меморијални музеи во Горно Врановци, 1944–1984.
33. Монографски каталог за постојаната изложба на детски таписерии, ТИТО ВО СРЦЕ ТЕ НОСИМЕ, Свети Николе, 1984.
34. Колекција значки, СОЛИДАРНОСТ, СЛОБОДА, МИР, 1978.
35. Златна, сребрена и бронзена значка ФЕСТИВАЛ ОХРИДСКО ЛЕТО, 1980.
36. Јубилејна значка МЕЧКИН КАМЕН – КРУШЕВО, 1903–1983.
37. Колекции значки ИСКРА – КУМАНОВО
38. Издавачка организација МИСЛА, Скопје, 1965–1985. АМБЛЕМ.
39. Повелба на Издвачката организација „МИСЛА“, Скопје, за наградата за животен опус, 1984.

40. А. Матковски, ОТПОРТОТ ВО МАКЕДОНИЈА, I–IV, Мисла, Скопје, 1983.
41. И. Катарџиев, БОРБА ДО ПОБЕДА, I–IV, Мисла, Скопје, 1983.
42. Ц. Грозданов, ПОРТРЕТИТЕ НА СВЕТИТЕЛИТЕ ОД МАКЕДОНИЈА ОД IX–VIII ВЕК, Републички завод за заштита на спомениците на културата, Скопје, 1983.
43. А. Николовски, Македонските ЗОГРАФИ ОД КРАЈОТ НА XIX И ПОЧЕТОКОТ НА XX ВЕК. Андоновски, Зографски и Врангеловиќ, Републички завод за заштита на спомениците на културата, Скопје, 1984.
44. Б. Петковски, СОВРЕМЕНО МАКЕДОНСКО СЛИКАРСТВО, Македонска ревија, (англиско издание), Скопје, 1984.
45. Б. Петковски, МАРТИНОСКИ, монографија, Култура, Скопје, 1982.
46. ЗЛАТНО СЛАВЕЈЧЕ '84, песнарка, диплома.
47. ОХРИД, голема мапа на изворни цртежи, 1944–1984.
48. ВЕЧНИОТ ОХРИД, I-мала мапа на изворни цртежи.
49. ЛИКОВНА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ, I, р. уредништво, 1984.
50. Македонскиот салон во Палатата на Федерацијата, Белград.

КАТАЛОШКА ОБРАБОТКА, КАТАЛОГ И ПОСТАВКА НА ИЗЛОЖБАТА, ЖАРКО ТОЗИ ФОТОГРАФИИ, МИРОСЛАВ ЈОВАНОВИЌ ЛЕКТУРА, ТАМАРА И ТОМЕ АРСОВСКИ ПЕЧАТЕНО, ГРАФИЧКО-ИЗДАВАЧКИ ЗАВОД „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – СКОПЈЕ

Ансамблот на експонати што го формира Диптихот од ликовното творештво на Нико Този презентира селективен избор на творби кои континуирано ги создавал над четириесет години. Определбата кон овие ликовни жанрови потекнува од 1943 година кога ги прави интимните ликовни белешки со социјални мотиви. Потоа продолжува во Агитпропите на воените единици на НОВ, во кои целосно се ангажира на ликовен план режејќи печати, обликувајќи плакати, пароли, цртајќи илустрации за весниците, сликајќи и режејќи дрворези со ликот на Тито и други раководители, командианти на воени единици и борци. Искуствата од оваа дејност ќе му послужат по ослободувањето и социјалистичката изградба на земјава во ликовно-педагошката работа и дејност во областа на информатиката, ликовно-графичкото обликување на издавачката продукција, графичкиот дизајн и визуелните комуникации. Инспирирајќи се од културното наследство и спомениците на културата, како одделни објекти или ансамбли, настанаа циклусите на изворни цртежи од спомениците на културата, старата селска и градска архитектура. Овие бројни ликовни записи ќе му послужат како основа и подлога за нивната разработка во различни ликовни и графички технички и дисциплини и примена во визуелизацијата. Денес, тие воедно се и дел од сведоштвото за изгледот на споменичките објекти во времето кога се обликувани цртежите. Многу од овие споменички објекти и архитектонски целини во нашите градови и села денес сосема поинаку изгледаат или сосема ги нема. Тоа најмногу е забележливо во циклусот „Вечниот Охрид“, од кој еден дел е експониран на изложбава, како и на скиците и цртежите што ги правел на бројните посети на нашите села и градови во здивот помеѓу службените и општествените задолженија. Во творештвото на Този се присутни и ликовни записи од неговите претстои надвор од земјава. Покрај експонатите од овој ликовен жанр, ликовниот диптих го сочинуваат и експонати од творечките целини на Този во областа на применетата уметност и графичкиот дизајн: значки, плакети, повелби, каталози, опрема на книги, посебно капитални издања од историографијата и уметноста, чие ликовно-графичко обликување последниве години го предизивкува неговиот творечки интерес. Синтезата како здружен труд во ликовното обликување има посебен дел во творештвото на Този. Соработувајќи во тимови составени од ликовни работници, архитекти, музеалци, историчари и стручњаци од други профили, учествувал во реализацијата на изложбите: Борба за демократизација на школството на ФНРЈ, Загреб; 10 години на просвета, наука и култура на Народна Република Македонија, Скопје; Македонија 1958–1962; Скопје; Словенска писменост, Охрид; Илуминации од средновековни ракописи од Македонија, Рим; изложбени, музејски, галериски и други експозиции во земјава и надвор од нејзините граници и во ликовното обликување на Македонскиот салон во Палатата на федерацијата во Белград. Изложбата овозможува да се согледа дел од ликовниот развој на Този, посебно неговите творечки преокупации и постигања последниве години во подрачјата на ликовното творење, во кои Този активно е присутен од ослободувањето до денес и на кои им дава свој белег и придонес како ликовен работник и педагог.

ДРУШТВО НА ЛИКОВНИТЕ УМЕТНИЦИ ЗА ПРИМЕНЕТА УМЕТНОСТ
НА МАКЕДОНИЈА – УМЕТНИЧКА ГАЛЕРИЈА – СКОПЈЕ

ЛИКОВЕН ДИПТИХ ° ИЗЛОЖБА. ДЕКЕМВРИ '84 – ЈАНУАРИ '85

